

Grey Scale #13

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

Lyoniak

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

INSTYTUT DYDAKTYKI WOJSKOWEJ

ASG WP wewn. 4178/88

JAWNE

POUFNE

Egz. nr 1

Ppłk dypl. Ireneusz **LYSIAK**

WŁAŚCIWOŚCI OPRACOWANIA I PROWADZENIA TRENINGÓW SZTABOWYCH

SKRYPT

55396

WARSZAWA

1988

Colour Chart #13

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

Łysiak

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

INSTYTUT DYDAKTYKI WOJSKOWEJ

ASG WP wewn. 4178/88

JAWNE

POUFNE

Egz. nr 1

Pplk dypl. Ireneusz **ŁYSIAK**

WŁAŚCIWOŚCI OPRACOWANIA I PROWADZENIA TRENINGÓW SZTABOWYCH

SKRYPT

55396

WARSZAWA

1988

Przeklasyfikowana z złoufne na jawne
podstawa przekl. Wykaz Aktualnych Wojskowych
Wydawnictw Wewnętrznych szt. gen. 1527/2007
data i podpis 11. 1002 Jolde Anna

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

INSTYTUT DYDAKTYKI WOJSKOWEJ

JAWNE

ASG WP wewn. 4178/88

POUFNE

Egz. nr ... 1

Pptk dypl. Ireneusz ŁYSIAK

WŁAŚCIWOŚCI OPRACOWANIA I PROWADZENIA
TRENINGÓW SZTABOWYCH

Skrypt

WARSZAWA

1988 r.

SPIS TREŚCI

Strona

WSTĘP	3
I. ISTOTA, RODZAJE I CHARAKTERYSTYKA TRENINGÓW SZTABOWYCH	4
II. WŁAŚCIWOŚCI OPRACOWANIA TRENINGÓW SZTABOWYCH	15
1. Właściwości opracowania treningu sztabowego jako oddzielnego, /pojedynczego/ przedsięwzięcia szkoleniowego ...	16
2. Właściwości opracowania grupy /bloku/ kolejno po sobie następujących treningów sztabowych	19
III. WŁAŚCIWOŚCI PROWADZENIA TRENINGÓW SZTABOWYCH	22
ZAKOŃCZENIE	27
BIBLIOGRAFIA	27
<u>ZAŁĄCZNIKI</u>	
1. Ramowy układ części opisowej planu przeprowadzenia treningu sztabowego jako oddzielnego /pojedynczego/ przedsięwzięcia szkoleniowego.	28
2. Ramowy układ legendy do zamiaru taktycznego stron, wspólnej dla grupy kolejno po sobie następujących treningów sztabowych	30
3. Ramowy układ planu przeprowadzenia treningu sztabowego /jednego z grupy treningów kolejno po sobie następujących/	32
4. Część graficzna planu przeprowadzenia treningu sztabowego - wariant treningu jako oddzielnego /pojedynczego/ przedsięwzięcia szkoleniowego, wklejka 1 po str.	32
5. Zamiar taktyczny stron - wspólny dla grupy treningów sztabowych - wariant, wklejka 2 po str.	32

W S T E P

W ostatnich kilku latach znacznie wzrosło zainteresowanie problematyką treningów sztabowych jako formą szkolenia operacyjno-taktycznego. Stąd też, pojawiła się konieczność opracowania niniejszego skryptu w celu przybliżenia słuchaczom tej problematyki w ramach zajęć programowych i w ramach samokształcenia w uczelni.

W skrypcie uwzględniono doświadczenia wojsk w zakresie opracowywania i prowadzenia treningów sztabowych oraz doświadczenia kadry dydaktycznej IDW ASG WP zdobyte w toku prowadzenia zajęć ze słuchaczami.

Problematyka treningów sztabowych, wbrew pozorom, jest bardzo szeroka i ważna, głównie ze względu na ekonomiczny aspekt ^{tych} przedsięwzięć szkoleniowych.

Będąc ćwiczeniem epizodycznym, trening sztabowy ze względu na czas jego trwania i zakres tematu, wymaga bardzo dobrego i wszechstronnego przygotowania pod względem metodycznym. Przygotowanie to jest tym bardziej ważne, że w odróżnieniu od innych rodzajów ćwiczeń, treningi sztabowe występują w różnych odmianach /wariantach/.

Treningi sztabowe występują w zasadzie na wszystkich poziomach kształcenia /szkolenia/ operacyjno-taktycznego. W skrypcie główną uwagę skupiono na treningach sztabowych prowadzonych w ogólnowojskowych oddziałach i związkach taktycznych. Podyktowane jest to z jednej strony ograniczoną objętością skryptu, z drugiej zaś tym, że zasady ich opracowywania są zbliżone do treningów sztabowych opracowywanych w sztabach jednostek rodzajów wojsk i służb, a także w uczelniach wojskowych.

Autor wyraża nadzieję, że skrypt ułatwi słuchaczom poznanie problematyki treningów sztabowych i będzie im pomocny podczas opracowywania treningów w ramach studiów w akademii jak również podczas pracy w wojskach.

I. ISTOTA, RODZAJE I CHARAKTERYSTYKA TRENINGÓW SZTABOWYCH

Trening^{1/} sztabowy jest jednym z głównych rodzajów ćwiczeń^{2/}. Jest ćwiczeniem epizodycznym stosowanym w szkoleniu sztabów ogólnowojskowych oraz sztabów rodzajów wojsk i służb.

Istota treningu sztabowego wyraża się w tym, że ćwiczący praktycznie wykonują /trenują/ wybrany epizod czynności bojowych sztabu, w celu osiągnięcia sprawności w pełnieniu funkcji indywidualnych przez poszczególnych oficerów oraz sprawności działania sztabu jako całości. Wybrany epizod czynności bojowych sztabu może dotyczyć planowania, organizowania lub kierowania działaniami bojowymi.

Nie można więc utożsamiać treningu sztabowego z różnymi treningami specjalistycznymi /np. ogniowym, łączności, musztry, posługiwania się środkami ochrony przed skażeniami, itp./ oraz z trenowaniem pododdziałów zabezpieczenia sztabu /np. rozwijanie i zwijanie węzła łączności, trening pododdziałów regulacji ruchu, itp./.

Również wszelkiego rodzaju indywidualne treningi oficerów, chociaż prowadzone w grupach szkoleniowych, trudno zaliczyć do treningów sztabowych /np. doskonalenie w rysowaniu znaków i sytuacji taktycznych na mapach, czy też opracowywanie określonego dokumentu bojowego/.

1/ Trening występuje także jako metoda nauczania w grupie metod praktycznych. Zob. Zagadnienia metodyki nauczania w ASG WP. Podręcznik. Wyd. ASG WP, Warszawa 1984 r., s. 53.

2/ Podział ćwiczeń na główne ich rodzaje: grupowe, treningi sztabowe, dowódczo-sztabowe, z wojskami. Zob. Metodyka ćwiczeń taktycznych. Podręcznik. Wyd. ASG WP, Warszawa 1981 r., s. 14-24.

Trening sztabowy dotyczy zawsze problematyki taktycznej /operacyjnej/ wybranej z całego zakresu działania i czynności sztabowych. Tak rozumiany trening sztabowy jest zawsze działaniem zespołowym ćwiczącego sztabu.

Z istoty treningu sztabowego wynikają jego cele szczegółowe. W zależności od tematu i rodzaju, trening sztabowy prowadzi się w celu:

- doskonalenia umiejętności indywidualnych oficerów sztabu w zakresie wykonywania obowiązków funkcyjnych na swoich etatowych stanowiskach służbowych w sztabie /rozwiązywanie problemów taktycznych, kalkulacje taktyczne, dokumenty bojowe, itp./;
- zapoznania ćwiczących z zasadami rozwiązywania nowych najczęściej cząstkowych problemów taktycznych;
- usprawnienia pracy zespołowej wewnątrz poszczególnych komórek organizacyjnych /pionów funkcjonalnych/ sztabu w wybranych epizodach ich działania;
- zgrania całego sztabu do wykonania wybranych, z zasady najtrudniejszych, epizodycznych zadań sztabowych w procesie dowodzenia wojskami;
- sprawdzenia systemów alarmowego i mobilizacyjnego;
- doskonalenia pracy sztabu w zakresie wykonywania /opracowywania/ dokumentów bojowych;
- doskonalenia rozwijania i przesuwania stanowisk dowodzenia.

Stosownie do wyżej wymienionych celów szkoleniowych treścią treningów sztabowych może być jedna lub kilka czynności bojowych sztabu, a mianowicie:

- wykonywanie obowiązków funkcyjnych przez oficerów sztabu na swoich etatowych stanowiskach służbowych stosownie do założonej w treningu sytuacji taktyczno-operacyjnej;
- zbieranie i przygotowywanie danych do decyzji dowódcy;
- przeprowadzanie wszelkich kalkulacji taktycznych /czasowych, przestrzennych, ilościowych i innych/;
- opracowywanie dokumentów mobilizacyjnych, alarmowych i bojowych;
- wykonywanie cząstkowych zadań sztabowych w terenie z zakresu organizowania i realizowania dowodzenia /rekonesans, stawianie zadań, organizacja współdziałania, zabezpieczenia działań bojowych, itp./;
- organizowanie i uruchamianie systemu alarmowego i mobilizacyjnego;
- praca z wykorzystaniem technicznych środków łączności z przestrzeganiem w pełni zasad tajnego dowodzenia na tle przyjętej sytuacji taktyczno-operacyjnej;
- rozwijanie i przesuwanie stanowisk dowodzenia;

+

przekazywanie dowodzenia z jednego stanowiska dowodzenia na drugie;

przejmowanie dowodzenia przez sztab niższego szczebla.

Podobnie jak inne główne rodzaje ćwiczeń, także treningi sztabowe występują w różnych formach /rodzajach, odmianach, wariantach/ - w zależności od przyjętego kryterium podziału ^{3/}.

Należy zaznaczyć, że sam podział treningów sztabowych ma charakter metodyczny i porządkujący. Umożliwia i ułatwia komunikowanie się między sobą poszczególnych osób, które zajmują się /zapoznają się/ treningami sztabowymi. W praktyce każdy trening sztabowy jest inny, w zależności od tematu i celów szkoleniowych. O jego ostatecznym kształcie decyduje zawsze kierownik treningu sztabowego.

Biorąc pod uwagę skład ćwiczących można wyróżnić treningi sztabowe ogólne i treningi sztabowe szczegółowe

Ogólny trening sztabowy organizuje się dla całego stanu osobowego dowództwa i sztabu określonego szczebla dowodzenia /np. dla dowództwa i sztabu: oddziału, ZT, A, OW czasu "W", WSzW, itp./.

Szczegółowy trening sztabowy przeprowadza się dla określonej komórki organizacyjnej /pionu funkcjonalnego/ sztabu /np. dla oddziału operacyjnego sztabu A, szefostwa WRiArt/ lub dla grupy oficerów sztabu danego szczebla /np. dla szefów wydziałów, szefów rodzajów wojsk, itp./.

W praktyce szkoleniowej, najczęściej treningi ogólne stosuje się na niższych szczeblach dowodzenia /oddział, ZT/, a treningi szczegółowe na wyższych szczeblach /od ZT wzwyż/. Nie należy tego jednak traktować jako stałą zasadę. Na przykład, w ostatnich latach, ogólne treningi sztabowe prowadzi się także ze sztabem frontu.

W toku treningu sztabowego ćwiczący mogą wykonywać swoje czynności sztabowe w różnych warunkach. Biorąc pod uwagę miejsce pracy lub też, jak niekiedy się określa, miejsce prowadzenia treningu, można wyróżnić treningi sztabowe prowadzone:

- w pomieszczeniach;
- w wozach dowodzenia i w autobusach sztabowych;
- w terenie.

3/ Treningi sztabowe - podobnie jak inne główne rodzaje ćwiczeń - można dzielić stosując różne kryteria klasyfikacyjne. Zob. *Metodyka ćwiczeń taktycznych*. Podręcznik. Wyd. ASG WP, Warszawa 1981 r. Przyjęty w skrypcie podział treningów podyktowany jest potrzebą przedstawienia możliwie wszystkich ich odmian szczególnie w aspekcie ich opracowywania i prowadzenia.

Pomieszczenia do przeprowadzenia treningu sztabowego mogą być w różnym stopniu do tego przygotowane. Mogą to być etatowe miejsca pracy ćwiczących /kancelarie, gabinety/, sale wykładowe lub szkolne ośrodki specjalnie przygotowane i wyposażone dla potrzeb pracy sztabu określonego szczebla dowodzenia.

Trening sztabowy w wozach dowodzenia polega na tym, że ćwiczący wykonują wszystkie czynności sztabowe na swoich miejscach pracy w etatowych wozach dowodzenia i w autobusach sztabowych /niekiedy w namiotach pracy/, które rozstawione są na terenie koszar lub w ich pobliżu /na placu alarmowym, w parku wozów bojowych, na przykoszarowym placu ćwiczeń, itp./. Wozy dowodzenia, autobusy sztabowe /namioty pracy/ rozmieszcza się stosownie do pojemności placu, często bez uwzględniania normatywnych odległości między nimi.

Treningi sztabowe w terenie mogą występować w dwóch wariantach.

Pierwszy wariant, gdy sztab wraz z wyposażeniem rozmieszcza się w terenie bez uwzględniania sytuacji taktyczno-operacyjnej, najczęściej w rejonie alarmowym. Wówczas wozy dowodzenia, autobusy sztabowe /namioty pracy/ i pozostałe elementy stanowiska dowodzenia rozmieszcza się w pełni uwzględniając normatywne odległości między nimi oraz warunki ochrony i obrony stanowiska dowodzenia.

Drugi wariant treningu sztabowego w terenie polega na tym, że stanowisko dowodzenia rozmieszcza się w terenie stosownie do sytuacji taktyczno-operacyjnej przyjętej w treningu i ćwiczący wykonują wszystkie czynności sztabowe w terenie zgodnie z tą sytuacją /np. rekonesans, przesunięcie SD, itp./.

Biorąc pod uwagę wykorzystanie środków łączności w treningach sztabowych można wyróżnić treningi ze środkami łączności i treningi bez środków łączności. Wszystkie treningi sztabowe w wozach dowodzenia i w terenie są z zasady jednocześnie ze środkami łączności. Niekiedy treningi sztabowe w pomieszczeniach mogą być także prowadzone ze środkami łączności. Większość szkolnych ośrodków dowodzenia wyposażonych jest w typowe lub zastępcze środki łączności ^{4/} i dlatego istnieje możliwość organizowania treningów sztabowych w pomieszczeniach z jednoczesnym wykorzystaniem środków łączności.

4/ Jest to najczęściej stacjonarny system łączności przewodowej, przy czym niekiedy aparaty telefoniczne zastępuje się atrapami środków radiowych.

+

Z kolei, biorąc pod uwagę problematykę taktyczną /operacyjną/ występującą w treningach sztabowych mogą one dotyczyć planowania działań bojowych lub też kierowania ich przebiegiem przez określony organ dowodzenia /ćwiczący sztab/.

Jeżeli trening sztabowy dotyczy planowania działań, wówczas jego treścią jest praca sztabu nad wypracowaniem decyzji, jej opracowaniem w postaci dokumentów bojowych oraz opracowanie i postawienie zadań bojowych.

Natomiast treścią treningu sztabowego, który dotyczy kierowania działaniami bojowymi jest praca sztabu nad podjęciem decyzji cząstkowych /uzupełniających/, dokonanie korekty uprzednio podjętej decyzji, przeplanowanie działania oraz użycia sił i środków wymuszone zakłóceniami w realizacji dotychczasowego zadania, które spowodowane mogą być innym niż oceniano działaniem przeciwnika, innymi niż uwzględniano warunkami realizacji zadania, itp.)

Oddzielnego omówienia wymaga uwzględnianie czasu operacyjnego w stosunku do sytuacji taktyczno-operacyjnej i przebiegu ćwiczebnych działań w treningu sztabowym. Biorąc powyższe pod uwagę można wyróżnić dwie odmiany /warianty/ treningów. Najogólniej mówiąc, w pierwszym wariacie czas operacyjny jest zatrzymany, a w drugim wariacie czas operacyjny "płynie" i pokrywa się z czasem astronomicznym. Jak dotychczas te dwa warianty treningów sztabowych nie zostały nazwane, chociaż w praktyce szkoleniowej są prowadzone. Dlatego też, dla ułatwienia zrozumienia ich istoty i charakterystyki w dalszej części skryptu nazywać je będziemy:

— trening sztabowy o charakterze statycznym /czas operacyjny zatrzymany/;

— trening sztabowy o charakterze dynamicznym /czas operacyjny "płynie" i pokrywa się z czasem astronomicznym.

Trening sztabowy o charakterze statycznym polega na tym, że ćwiczący rozwiązują problemy taktyczne wynikłe w danej, przyjętej w treningu, sytuacji taktyczno-operacyjnej, w określonym momencie /data, godz., min / prowadzenia działań np. o 11.30 27.7. Sytuacja taktyczno-operacyjna w takim treningu nie zmienia się, a czas operacyjny jest zatrzymany. Z dydaktycznego punktu widzenia trening o charakterze statycznym jest bardzo podobny do jednego z etapów ćwiczenia dowódczo-sztabowego w formie gry wojennej. Zatrzymanie czasu operacyjnego w takim treningu sztabowym stwarza warunki i możliwości dokonywania pogłębionych i wszechstronnych ocen, analiz i kalkulacji bez pełnego uwzględniania czasu trwania poszczególnych czynności bojowych sztabu w rzeczywistych działaniach bojowych.

Np. pułkowy trening sztabowy dotyczy odpierania kontrataku. Wówczas z zasady stwarza się ćwiczącym sytuację w momencie wychodzenia odwodu przeciwnika do kontrataku. I chociaż do momentu uderzenia kontratakujących pozostało około jednej godziny czasu, to trening sztabowy prowadzi się w ciągu kilku godzin i rozpatruje szczegółowo - można powiedzieć w zwolnionym tempie - wszystkie problemy związane z odparciem kontrataku.

Jeżeli jednak celem treningu sztabowego ma być przećwiczenie mechanizmu działania sztabu od momentu wyjścia kontratakujących z rejonu do momentu odparcia ich uderzenia, wówczas przeprowadza się trening o charakterze dynamicznym, w którym czas operacyjny "płynie" i pokrywa się z czasem astronomicznym. W treningu takim należy zapewnić ciągły napływ informacji o zmieniającej się sytuacji, a ćwiczący wykonują wszystkie czynności bojowe sztabu w realnym czasie. Z dydaktycznego punktu widzenia można trening sztabowy o charakterze dynamicznym porównać do fragmentu /etapu/ ćwiczenia dowódczo-sztabowego w formie ćwiczenia szkieletoowego.

Zę poprawny może być - koln wariant w ktorej -

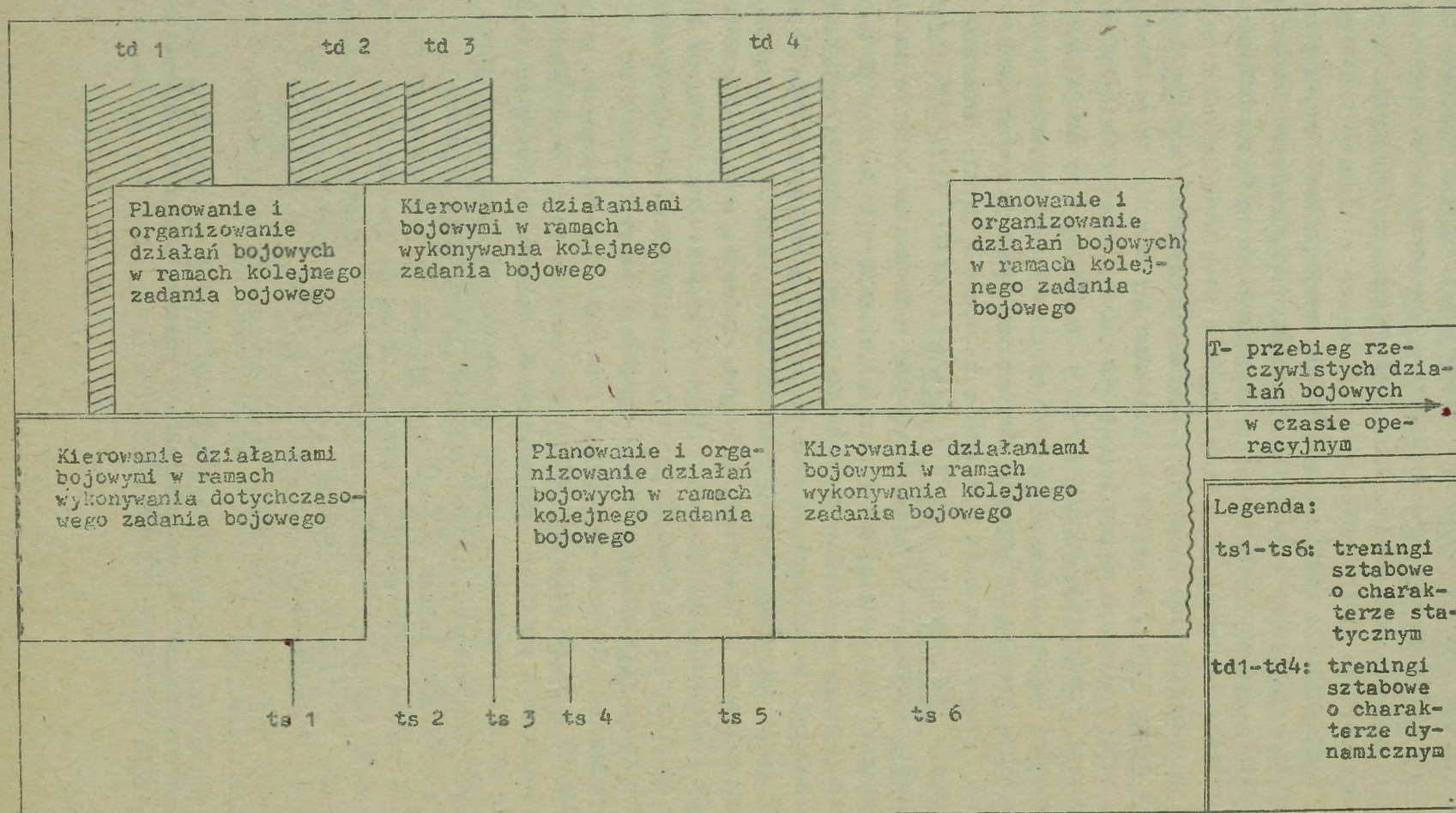
-Dość często zdarza się, że trening sztabowy początkowo ma charakter statyczny, a w drugiej swojej części dynamiczny. Wówczas po zaplanowaniu przez ćwiczących określonego, wynikającego z sytuacji, działania, można przećwiczyć to działanie w realnym czasie operacyjnym. Nie można wykluczyć także odwrotnej sytuacji szkoleniowej. Np. w pierwszej części treningu ćwiczący sztab zbiera /zdobywa/ informacje o położeniu wojsk własnych i wiadomości o nieprzyjacielu /i to przebiega w czasie operacyjnym/, a w drugiej części treningu /już bez uwzględniania czasu operacyjnego - statycznie/ rozwiązują problemy wynikłe z tej sytuacji.

Sytuacje taktyczno-operacyjne stworzone dla ćwiczących, w zależności od tematu i celów szkoleniowych treningu sztabowego oraz jego charakteru, są epizodem z przebiegu rzeczywistych działań bojowych na przyszłym polu walki. Przykładowe ideowe umiejscowienie tych sytuacji na tle przebiegu rzeczywistych działań bojowych przedstawia schemat 1.

W ostatnich latach pojawił się pogląd, że trening sztabowy niekoniecznie trzeba opracowywać od nowa, a można go prowadzić na bazie dokumentacji ćwiczenia dowódczo-sztabowego /gry wojennej lub ćwiczenia szkieletoowego^{5/}. Wówczas trening sztabowy jest powtórzeniem /trenowaniem/ jednego z etapów wyżej wymienionych ćwiczeń i dotyczy problematyki, która została najskądniej opanowana przez ćwiczących podczas tych ćwiczeń.

5/ Pogląd taki zaprezentował m.in.gen.bryg.T.Bełczewski - zastępca komendanta ASG WP ds.szkozenia - podczas egzaminów końcowych studium podyplomowego w IDW ASG WP w 1987 r.

Przykładowe, ideowe umiejscowienie sytuacji taktyczno-operacyjnych w treningach sztabowych na tle przebiegu rzeczywistych działań bojowych.

+

Biorąc pod uwagę ogólne kryteria klasyfikacji przyjmowane do podziału ćwiczeń taktycznych, dla porządku, należy stwierdzić, że trening sztabowy może być: jednoszczeblowy lub wieloszczeblowy; jednostronny lub *dwa* ~~dwu~~stronny; metodyczny, pokazowy, doskonalący, itd. ^{6/}.

Również w ostatnich latach pojawił się, do dzisiaj mało stosowany, nowy rodzaj treningu sztabowego, a mianowicie korespondencyjny trening sztabowy. Nie wymaga on specjalnych zabiegów organizacyjnych w dotychczasowym znaczeniu. Istotą tego treningu polega na tym, że sztab nadrzędny przesyła pocztą podległym sztabom niezbędne informacje o położeniu wojsk własnych i wiadomości o nieprzyjacielu oraz zadanie bojowe dla szczebla ćwiczącego. Ćwiczące sztaby, w dowolnym czasie, najdogodniejszym dla siebie, wykonują pracę wynikającą ze stworzonej im sytuacji taktyczno-operacyjnej /wypracowują decyzję, opracowują dokumenty bojowe, itp./. Następnie opracowane dokumenty przesyłają, także pocztą, do sztabu nadrzędnego w celu dokonania ich kontroli i oceny. Do przedstawienia i oceny opracowanych dokumentów można także wykorzystać pobyt przełożonego w ćwiczącym sztabie. Zaletą korespondencyjnego treningu sztabowego jest możliwość wykorzystywania jednej dokumentacji do szkolenia wszystkich podległych sztabów określonego szczebla. Stwarza on także możliwości dokonywania porównań stopnia wyszkolenia poszczególnych sztabów oraz wprowadza elementy rywalizacji między nimi.

→ Między poszczególnymi rodzajami, odmianami treningów sztabowych zachodzą określone związki i zależności. Np. trudno sobie wyobrazić trening sztabowy o charakterze dynamicznym bez środków łączności, itp. Zależności między poszczególnymi rodzajami treningów sztabowych zostały przedstawione w tabeli 1.

W treningach sztabowych, podobnie jak w innych formach szkolenia operacyjno-taktycznego stosuje się kompleksowo wszystkie metody szkolenia. Główną jednak jest metoda działania praktycznego^{7/} oraz ściśle z nią związane metody sytuacyjna i inscenizacji^{8/}.

6/ Zob. Metodyka ćwiczeń taktycznych. Podręcznik. Wyd. ASG WP, Warszawa 1981 r. s.12.

7/ Prof. W. Okoń w grupie metod praktycznych wyróżnił między innymi metodę ćwiczenia. Z uwagi na to że w szkoleniu wojskowym ćwiczenia taktyczno-operacyjne stanowią formę organizacyjną szkolenia, termin, metoda ćwiczenia zastąpiono pojęciem, metoda działania praktycznego. Zob. J. Zakrzewski. Wybrane zagadnienia z dydaktyki wojskowej. Wyd. ASG WP, Warszawa 1974 r. s.123.

8/ Zob. Zagadnienia metodyki nauczania w ASG WP. Podręcznik. Wyd. ASG WP, Warszawa 1984 r., s. 50-53.

Tabela 1

Związki i zależności między poszczególnymi rodzajami treningów sztabowych

Rodzaje treningów sztabowych	Trening sztabowy ogólny	Trening sztabowy szczegółowy	Trening sztabowy w pomieszczeniach	Trening sztabowy na wozach dowodz.	Trening sztabowy w terenie	Trening sztabowy ze środkami łączn.	Trening sztabowy bez środków łączn.	Trening sztabowy dot. planowania dział. bojowych	Trening sztabowy dot. kierowania dział. bojowych	Trening sztabowy o charakterze statycznym	Trening sztabowy o charakterze dynamicznym
Trening sztabowy ogólny		0	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Trening sztabowy szczegółowy	0		3	3	3	3	3	3	3	3	3
Trening sztabowy w pomieszczeniach	3	3		0	0	2	3	3	2	3	2
Trening sztabowy na wozach dowodz.	3	3	0		3	3	0	2	3	1	3
Trening sztabowy w terenie	3	3	0	3		3	2	3	3	3	3
Trening sztabowy ze środkami łączn.	3	3	2	3	3		0	2	3	1	3
Trening sztabowy bez środk. łączn.	3	3	3	0	2	0		3	2	3	2
Trening sztabowy dot. planowania dział. bojowych	3	3	3	2	3	2	3		0	3	2
Trening sztabowy dot. kierowania dział. bojowych	3	3	2	3	3	3	2	0		2	3
Trening sztabowy o charakterze statycznym	3	3	3	1	3	1	3	3	2		0
Trening sztabowy o charakterze dynamicznym	3	3	2	3	3	3	1	2	3	0	

Legenda:

- 3 - występuje często /w zależności od potrzeb/
 2 - bardzo rzadko występuje
 1 - raczej nie występuje
 0 - brak związku

Stosowanie metody działania praktycznego polega na wykonywaniu /często wykonywaniu wielokrotnym/ określonych czynności sztabowych zarówno typu motorycznego jak i typu umysłowego /sensorycznego/. Należy zauważyć, że obydwa typy czynności sztabowych w pracy sztabu występują w zasadzie nierozłącznie. Chodzi więc o to, aby ćwiczący, poprzez wykonywanie szeregu czynności sztabowych, z jednej strony, zdobywali określone nawyki w pracy /orientowanie się w terenie, prowadzenie mapy roboczej, opracowywanie dokumentów bojowych, posługiwanie się środkami łączności/, z drugiej zaś, aby posiadli umiejętność dokonywania szeregu operacji umysłowych /porównywanie, analizowanie, syntezywanie, abstrahowanie i wnioskowanie/ oraz nabrali wprawy w koncepcyjnym myśleniu, a także ukształtowali w sobie umiejętność właściwego doboru metod i środków niezbędnych do wykonywania czynności sztabowych.

W ścisłym związku z metodą działania praktycznego występują w treningu sztabowym metody sytuacyjna i inscenizacji. Pozwalają one stworzyć dla ćwiczących odpowiednie warunki do działania praktycznego w rozwiązywaniu problemów taktyczno-operacyjnych związanych z wykonywaniem czynności sztabowych.

Zgodnie z obowiązującym aktualnie wytycznymi przełożonych, w każdym związku taktycznym i oddziale prowadzi się w ciągu roku 3-6 treningów sztabowych^{9/}. Ich liczbę dla sztabów poszczególnych szczebli dowodzenia i rodzajów dowództw każdorazowo określa się w zarządzeniu szefa Sztabu Generalnego WP w sprawie szkolenia kadry.

Od kilku lat dąży się do tego, aby treningi sztabowe prowadzone w ciągu roku szkoleniowego w sztabach oddziałów i związków taktycznych stanowiły grupę /blok/ kolejno po sobie następujących treningów, których tematy tworzą logiczną kolejność sytuacji taktyczno-operacyjnych po sobie następujących. Tematy te wynikają z zadania głównego postawionego na dany rok w rozkazie szkoleniowym bezpośredniego przełożonego. Ich treść stanowią najczęściej zasadnicze epizody działań bojowych do wykonywania których przewidziany jest dany szczebel dowodzenia w początkowym okresie wojny.

Czas trwania treningu sztabowego na szczeblach taktycznych /w oddziałach i ZT/ wynosi z reguły od sześciu godzin do jednej doby, natomiast

9/ Gen.bryg.S.Kończ. Kierunki doskonalenia planowania, organizacji i prowadzenia szkolenia w SZPRL. Myśl Wojskowa. Wyd.MON, Warszawa 1987 r., s. 33-34.

+

na szczeblach operacyjnych nawet dłużej. Np. w 1988 r. trening sztabowy frontu trwał trzy doby.

Do udziału w treningu sztabowym angażuje się komórki organizacyjne szczebla ćwiczącego ukompletowane według etatu czasu "W". W roli kierownika ogólnego treningu sztabowego z reguły występuje dowódca ćwiczącego szczebla dowodzenia. W treningach sztabowych szczegółowych prowadzonych w ramach komórek organizacyjnych /pionów funkcjonalnych sztabu/ funkcję kierownika pełni szef danej komórki, a nadzór nad przebiegiem sprawuje szef sztabu.

Reasumując można stwierdzić, że:

- trening sztabowy jest ćwiczeniem epizodycznym i w zależności od tematu, celów i zagadnień szkoleniowych może przyjąć określoną formę /rodzaj/, a o ostatecznym jego kształcie decyduje każdorazowo kierownik treningu;
- czas trwania treningu na szczeblach taktycznych wynosi od sześciu godzin do jednej doby;
- między poszczególnymi rodzajami treningów występują ścisłe związki i zależności;
- główną metodą szkolenia w treningach sztabowych jest metoda działania praktycznego w ścisłym związku z metodami: sytuacyjną i inscenizacji.

II. WŁAŚCIWOŚCI OPRACOWANIA TRENINGÓW SZTABOWYCH

Do opracowania treningu sztabowego powołuje się zespół autorski składający się z przedstawicieli zasadniczych komórek dowództwa ćwiczącego szczebla. W opracowaniu treningu sztabowego bierze więc udział jego kierownik i powołany zespół autorski.

Tok opracowania treningu sztabowego w zasadzie nie odbiega od ogólnego toku opracowania innych rodzajów ćwiczeń. Podobnie jak podczas ich opracowywania - także podczas opracowania treningu wyróżnić można trzy etapy pracy jego kierownika i zespołu autorskiego, a mianowicie:

- [-] czynności wstępne;
- [-] opracowanie dokumentacji treningu sztabowego;
- [-] zatwierdzenie dokumentacji i przygotowanie jej do wykorzystania w toku treningu.

Czynności wstępne wykonuje się w celu wypracowania i przyjęcia koncepcji taktyczno-metodycznej treningu. Dlatego obejmują one analizę i ocenę szeregu czynników wpływających na stronę metodyczną i merytoryczną treningu.

Do czynników tych najczęściej zalicza się:

- [-] temat treningu sztabowego;
- [-] inne ustalenia zawarte w dokumentach planistycznych, w tym m.in. rejon i miejsce treningu, termin treningu, skład ćwiczących, itp.;
- [-] ustalenia dyrektywno-normatywne zawarte w dyrektywie MON, rozkazach szkoleniowych, regulaminach i instrukcjach;
- [-] poziom wykształcenia ćwiczących /uczestników treningu/;
- [-] możliwości i potrzeby wykorzystywania w treningu bazy szkoleniowej oraz jego materiałowo-technicznego zabezpieczenia.

Należy podkreślić, że nie można oddzielić poszczególnych czynności umysłowych autora /kierownika/ treningu sztabowego podczas analizy i

oceny ww. czynników. Analizę i ocenę tych czynników prowadzi się łącznie i jednocześnie gromadząc wnioski stopniowo przybliżające autora do ostatecznej wersji koncepcji taktyczno-metodycznej treningu. Trudno jest więc wyodrębnić w pracy autora analizę lub ocenę któregośkolwiek z ww. czynników.

Ponadto, opracowanie treningu sztabowego może przebiegać w różnych sytuacjach szkoleniowo-organizacyjnych. Generalnie można wyróżnić trzy takie sytuacje.

Pierwsza sytuacja szkoleniowo-organizacyjna ma miejsce wówczas, gdy zaistnieje potrzeba opracowania treningu jako oddzielnego, "pojedynczego" przedsięwzięcia szkoleniowego. Np. trening sztabowy prowadzony w celach kontrolnych /inspekcja, kontrola kompleksowa "przepustka" do ćwiczenia z wojskami/ lub prowadzony dodatkowo /niejako poza planem/ w celu zapoznania ćwiczących z nowymi problemami taktyczno-operacyjnymi, czy wreszcie jako praca kursowa lub dyplomowa w czasie studiów w ASG WP.

Druga sytuacja szkoleniowo-organizacyjna ma miejsce wówczas, gdy należy opracować grupę /blok/ kolejno po sobie następujących, w danym roku szkoleniowym, treningów sztabowych.

Wreszcie trzecia sytuacja szkoleniowo-organizacyjna występuje wówczas, gdy trening sztabowy prowadzony będzie na podstawie dokumentacji ćwiczenia dowódczo-sztabowego /gry wojennej lub ćwiczenia szkieletowego/ jako jego fragment /jeden z etapów/.

Ze względu na prostotę tej ostatniej sytuacji szkoleniowo-organizacyjnej, w dalszej części skryptu przedstawione zostaną właściwości opracowania treningu sztabowego w pierwszej i drugiej sytuacji.

1. Właściwości opracowania treningu sztabowego jako oddzielnego, /pojedynczego/ przedsięwzięcia szkoleniowego

Trening sztabowy jako oddzielne, "pojedyncze", przedsięwzięcie szkoleniowe prowadzony jest z reguły w oparciu o jedną sytuację taktyczną, którą często nazywa się położeniem. Dlatego też, przebieg czynności wstępnych, pomimo że nie odbiega od ogólnego toku opracowania ćwiczeń w ogóle, jest prostszy pod względem organizacyjnym i węższy pod względem zakresu treści merytorycznych poszczególnych czynności wstępnych.

Epizodyczny charakter treningu sztabowego powoduje, że jego temat odpowiada najczęściej jednej sytuacji taktycznej. Np. odparcie kontrataku w natarciu pułku, planowanie natarcia pułku z rejonu położonego w głębi, przejście pułku do obrony w celu osłony skrzydła dywizji, itp. Tematy treningów sztabowych można więc porównać do tematów etapów ćwiczeń dowódczo-sztabowych.

Dokonując analizy tematu treningu jego autor powinien dążyć do uzyskania odpowiedzi na następujące pytania:

- jaka sytuacja taktyczna szczebla ćwiczącego, nadrzędnego i sąsiadów odpowiada tematowi treningu;
- w jakim rodzaju działań szczebla ćwiczącego może wystąpić powyższa sytuacja taktyczna;
- w jakim rodzaju działań szczebla nadrzędnego można umiejscowić działania ćwiczących;
- w jakim zakresie działania sąsiadów mogą wpływać na działanie szczebla ćwiczącego /w przyjętej sytuacji taktycznej/;
- jakie zadanie i w jaki sposób powinna wykonywać strona przeciwna;
- jakie regulaminowe warunki muszą być spełnione, aby można było zrealizować temat treningu.

Na podstawie analizy tematu autor gromadzi także wnioski co do rodzaju /odmiany/ treningu. Np. jeżeli tematem jest kierowanie przegrupowaniem pułku na rubież ataku, to najkorzystniej jest wówczas przeprowadzić trening o charakterze dynamicznym ze środkami łączności. W toku jego trwania można przeciwżyć sztab w kierowaniu przegrupowaniem pułku od rejonu wyjściowego do rubieży ataku. Dużo mniejsze efekty da trening sztabowy /na ten temat/ o charakterze statycznym. Polegałby on na "rozegraniu" jednej z sytuacji w czasie przegrupowania, np. po obezwładnieniu części sił pierwszego rzutu pułku podczas przegrupowania na rubież ataku.

Także w celu ostatecznego sprecyzowania rodzaju /odmiany/ treningu sztabowego autor analizuje i ocenia stan wyszkolenia ćwiczących. Jeżeli np. sztab posiada pewne luki w planowaniu działań - wówczas należałoby przeprowadzić trening sztabowy o charakterze statycznym. Jeżeli natomiast luki te dotyczą umiejętności kierowania działaniami, wówczas korzystniej jest przeprowadzić trening o charakterze dynamicznym.

Nierozdzielnie z analizą tematu treningu oraz oceną stanu wyszkolenia ćwiczących łączy się ocena możliwości i potrzeb wykorzystania bazy szkoleniowej i materiałowo-technicznego zabezpieczenia oraz analiza pozostałych ustaleń zawartych w planach szkolenia /miejsce, czas, uczestnicy, itp./.

Również na etapie czynności wstępnych, autor treningu musi uświadomić sobie i przypomnieć nakazy i ustalenia dyrektywno-normatywne zawarte w rozkazach, regulaminach i instrukcjach, a dotyczące problematyki taktycznej występującej w treningu. Np. normy i zasady działania stron, czasy normatywne poszczególnych czynności sztabowych, zadania szkoleniowe na dany rok, itp.

+

W wyniku analizy i oceny przedstawionych powyżej czynników, autor treningu gromadzi szereg wniosków, na podstawie których opracowuje koncepcję taktyczno-metodyczną treningu.

Opracowując metodyczną część koncepcji, autor powinien ustalić i ostatecznie sformułować /sprecyzować/:

- cele treningu sztabowego;
- rodzaj /odmianę/ treningu sztabowego;
- zagadnienia szkoleniowe treningu sztabowego;
- skład ćwiczących;
- przebieg treningu z uwzględnieniem wstępnego podziału czasu jego trwania.

Ópracowując taktyczną część koncepcji treningu, jego autor powinien ustalić, sprecyzować i przyjąć:

- dotychczasowe zadania szczebla ćwiczącego, szczebla nadrzędnego i sąsiadów oraz etap ich realizacji w momencie rozpoczęcia taktycznej części treningu;
- takie dotychczasowe działania i zadanie strony przeciwnej, aby można było zrealizować temat treningu przy jednoczesnym przestrzeganiu norm i zasad działania strony przeciwnej;
- sytuację taktyczną /położenie stron/ odpowiadającą tematowi treningu.

Końcowym etapem tworzenia koncepcji taktyczno-metodycznej jest sprecyzowanie zamiaru taktycznego stron i dokonanie jego weryfikacji pod kątem zgodności z zasadami działania stron i pod kątem możliwości zrealizowania tematu treningu sztabowego.

Ostatecznym wynikiem czynności wstępnych jest koncepcja taktyczno-metodyczna wyrażona w formie szkicu na kartce papieru lub kalce, rzadziej na mapie oraz w formie tekstu w notatniku autora treningu.

Epizodyczny charakter treningu sztabowego powoduje, że opracowując jego koncepcję taktyczną główną uwagę zwraca się najczęściej na stworzenie wymaganej tematem sytuacji taktycznej /położenia wyjściowego stron/. W zależności od tematu ćwiczenia, a także od umiejętności autora koncepcję taktyczną treningu sztabowego można tworzyć w różny sposób. Najczęściej tworzy się najpierw szkielec zamiaru stron do odpowiedniego rodzaju działań bojowych a w drugiej kolejności na tym zamiarze stron umiejscawia się sytuację taktyczną odpowiadającą tematowi treningu. Sytuacja ta staje się położeniem wyjściowym do treningu.

W niektórych przypadkach tworzenie koncepcji lepiej rozpoczynać od stworzenia sytuacji taktycznej /położenia wyjściowego/. Ma to miejsce szczególnie wtedy, gdy w temacie treningu narzucone są ścisłe warunki

prowadzenia działań przez ćwiczących. Np. forsowanie przeszkody wodnej, działania w mieście, itp. Wówczas zamiar stron niejako dobudowuje się do położenia wyjściowego.

Kolejnym etapem pracy autora /zespołu autorskiego/ jest opracowanie dokumentacji treningu sztabowego.

Dokumentację treningu sztabowego, jako oddzielnego przedsięwzięcia szkoleniowego opracowuje się na ogólnych zasadach tak jak do innych rodzajów ćwiczeń ^{10/}. Najczęściej obejmuje ona:

- plan przeprowadzenia treningu sztabowego /część graficzna i opisowa/ ^{11/};
- założenie taktyczne z załącznikami;
- rozkazy, zarządzenia, itp. dokumenty wręczane ćwiczącym;
- plan podawania wiadomości ^{12/}.

W niektórych przypadkach treść założenia taktycznego wzbogaca się w jego części szczegółowej o elementy decyzji szczebla ćwiczącego realizowanej do czasu rozpoczęcia treningu sztabowego. Ma to miejsce wówczas, gdy praca ćwiczących polega na wprowadzeniu zmian do dotychczas realizowanej decyzji szczebla ćwiczącego. Elementy dotychczasowej decyzji szczebla ćwiczącego niekiedy zamieszcza się w załączniku do założenia pod tytułem: Położenie wojsk własnych i wiadomości o nieprzyjacielu.

2. Właściwości opracowania grupy /bloku/ kolejno po sobie następujących treningów sztabowych

Opracowanie grupy /bloku/ kolejno po sobie następujących treningów sztabowych rozpoczyna się już w toku analizy zadania głównego na przyszły rok szkoleniowy. Zadanie to postawione jest w rozkazie szkoleniowym bezpośredniego przełożonego. Analiza tego zadania ma miejsce podczas rocznego planowania szkolenia dla danego szczebla dowodzenia.

Wówczas to ustala się ogólny temat, wspólny dla wszystkich treningów sztabowych i następnie na jego podstawie ustala się tematy poszczególnych treningów sztabowych oraz terminy ich przeprowadzenia. Opracowując tematy poszczególnych treningów sztabowych należy pamiętać o ich epizodycznym charakterze, a także o tym, aby tematy te stanowiły logiczną kolejność sytuacji taktyczno-operacyjnych wynikających z ogólnego tematu wszystkich treningów.

10/ Zob. Metodyka ćwiczeń taktycznych. Podręcznik. Wyd. ASG WP, Warszawa 1981 r.

11/ Plan przeprowadzenia treningu sztabowego- /część graficzna/ - załącznik 4; Ramowy układ części opisowej - załącznik 1.

12/ Tylko w treningach o charakterze dynamicznym.

+

Np. temat ogólny brzmi: natarcie pułku z rejonu położonego w głębi z forsowaniem przeszkody wodnej i przejście do obrony w celu osłony skrzydła dywizji. Wówczas tematy poszczególnych treningów mogą przyjąć następujące brzmienie:

- planowanie natarcia pułku z rejonu położonego w głębi;
- przegrupowanie pułku na rubież ataku;
- odparcie kontrataku odwodu brygady podczas natarcia pułku;
- planowanie natarcia pułku z bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem z forsowaniem przeszkody wodnej;
- wprowadzenie do działania OW pułku w celu opanowania przyczółka na przeszkodzie wodnej;
- przejście pułkami do obrony na uchwyconym przyczółku;
- prowadzenie przez pułk obrony na uchwyconym przyczółku;
- planowanie natarcia z opanowanego przyczółka z jednoczesnym zabezpieczeniem wejścia do walki świeżych sił^{13/}.

W związku z tym, że dla grupy kolejno po sobie następujących treningów sztabowych zaleca się opracowywanie jednej wspólnej dokumentacji na to wpływ na tok pracy kierownika i zespołu autorskiego.

W toku czynności wstępnych szczegółowej analizie poddaje się zarówno temat ogólny wszystkich treningów jak i tematy poszczególnych treningów, a także pozostałe czynniki - podobnie jak w czynnościach wstępnych przy opracowaniu innych rodzajów ćwiczeń.

W wyniku czynności wstępnych opracowuje się koncepcję taktyczno-metodyczną całej grupy treningów oraz ogólniej koncepcje poszczególnych treningów. Na podstawie tych koncepcji opracowuje się dokumentację treningów.

Dokumentacje grupy kolejno po sobie następujących treningów można podzielić umownie na dwie części. Pierwszą - wspólną dla wszystkich treningów i drugą - dla każdego treningu z grupy treningów.

Dokumentacja grupy kolejno po sobie następujących treningów składa się z zamiaru stron^{14/} i legendy /wspólnych dla całej grupy treningów/. Treść "zamiaru taktycznego stron" jest zbliżona do części graficznej planu przeprowadzenia taktycznego ćwiczenia dowódczo-sztabowego.

13/ W prezentowanym przykładzie sformułowano ... tematy dla ośmiu treningów. Praktycznie w ciągu roku w pułku prowadzi się ich od trzech do sześciu.

14/ Nazwę: wspólny zamiar stron zaczerpnięto od gen. bryg. S. Kołcza. Zob. Kierunki doskonalenia planowania, organizacji i prowadzenia szkolenia w SZPRL. Myśl Wojskowa, Warszawa 1987 r.

Opracowuje się go zgodnie z ustaleniami dotyczącymi innych rodzajów ćwiczeń. Dodatkowo na mapie zamiaru wrysowuje się bardzo ogólne położenia wyjściowe dla każdego treningu sztabowego. Zamiar taktyczny stron wspólny dla grupy treningów przedstawia załącznik 5.

Ramowy układ legendy do takiego planu przedstawia załącznik 2.

Na podstawie dokumentacji wspólnej dla grupy treningów opracowuje się dokumentację oddzielnie dla każdego z treningów. Podstawowym dokumentem treningu z grupy treningów jest plan jego przeprowadzenia, który w tym przypadku opracowuje się tylko w formie opisowej. Ramowy układ planu przedstawia załącznik 3 .

Ponadto do treningu sztabowego z grupy treningów opracowuje się szczegółowe położenie wyjściowe stron /na podstawie ogólnego położenia na mapie zamiaru taktycznego stron/. Również na ogólnych zasadach do treningu z grupy treningów opracowuje się założenie taktyczne, rozkazy, zarządzenia bojowe, wytyczne, itp. dokumenty wręczane ćwiczącym w toku treningu.

Reasumując można stwierdzić, że:

- w pracy autora i kierownika treningu sztabowego można wyróżnić trzy etapy nad opracowaniem treningu;
- w wyniku czynności wstępnych powstaje koncepcja taktyczno-metodyczna treningu;
- dokumentację treningu sztabowego opracowuje się podobnie jak do innych rodzajów ćwiczeń.

+

III. WŁAŚCIWOŚCI PROWADZENIA TRENINGÓW SZTABOWYCH

Prowadzenie treningu sztabowego, podobnie jak innych rodzajów ćwiczeń taktycznych, obejmuje w zasadzie trzy jego części, a mianowicie:

- E sprawdzenie gotowości alarmowej ćwiczących;
- E część taktyczną treningu sztabowego;
- E omówienie treningu sztabowego.

Pierwsza część treningu /z zasady pierwszy etap/, dotycząca sprawdzenia gotowości alarmowej ćwiczących może mieć różny przebieg. W zależności od ustaleń kierownika treningu, alarm może być ogłoszony tylko dla ćwiczących oficerów sztabu lub także dla pododdziałów zabezpieczenia sztabu, a w oddziałach - nawet dla całego oddziału.

Jeżeli trening sztabowy prowadzony jest w terenie, wówczas sztab osiąga gotowość do pracy w rejonie alarmowym lub w innym rejonie, stosownie do sytuacji wynikającej z położenia wyjściowego.

Jeżeli natomiast trening sztabowy prowadzony jest w pomieszczeniach, kierownik ćwiczenia kontroluje przybycie kadry, jej wyposażenie alarmowe i znajomość obowiązków alarmowych. Następnie ćwiczący zbierają się w wyznaczonym miejscu i kierownik ćwiczenia sprawdza przygotowanie ćwiczących do treningu. W ramach tej kontroli można sprawdzać znajomość teoretycznych zagadnień związanych z tematem, znajomość sytuacji taktycznej i ewentualnie znajomość otrzymanego zadania /jeśli założenie taktyczne i zadanie zostało wręczone ćwiczącym przed treningiem/.

W terenie, kierownik treningu, może osobiście sprawdzić, czy punkt dowodzenia jest właściwie rozlokowany i urządzony. Podczas takich kontroli, kierownik treningu, powinien nie tylko ujawniać braki, ale także podawać sposoby ich usunięcia.

Sposób rozpoczęcia taktycznej części treningu sztabowego może być różny i zależy głównie od jego tematu i celów szkoleniowych oraz rodzaju /odmiany/ treningu.

W treningu sztabowym, którego treścią jest planowanie nowych /kolejnych/ działań, jego część taktyczną rozpoczyna się z zasady od postawienia ćwiczącemu dowódcy nowego zadania bojowego. Może być ono przekazane w różnej formie, w zależności od przyjętej w treningu sytuacji taktyczno-operacyjnej np. w formie pisemnej, graficznie na mapie lub kalce, a nawet ustnie przez kierownika treningu. Równocześnie ćwiczącym szefom rodzajów wojsk i służb wręcza się zarządzenia odpowiednich szefów rodzajów wojsk i służb szczebla nadrzędnego.

Natomiast w treningu sztabowym, którego treścią jest kierowanie działaniami bojowymi, jego część taktyczną rozpoczyna się od przekazania ćwiczącym informacji, radykalnie zmieniających sytuację istniejącą do czasu rozpoczęcia treningu. Informacje te może przekazywać zespół podgrywający lub mogą być zawarte w założeniu.

Założenie taktyczne wręczać można ćwiczącym na początku treningu lub kilka dni przed jego rozpoczęciem. Pierwszy wariant stosuje się głównie w sztabach rozwijanych mobilizacyjnie, drugi natomiast w sztabach rozwiniętych. Jeżeli założenie zostanie wręczone ćwiczącym na początku treningu, wówczas należy wydzielić ćwiczącym odpowiedni czas na zapoznanie się z sytuacją taktyczno-operacyjną zawartą w założeniu taktycznym.

Część taktyczna treningu sztabowego może rozpocząć się także od składowania meldunków i danych do podjęcia decyzji przez dowódcę. Wówczas zadania bojowe wręcza się ćwiczącym wraz z założeniem taktycznym na kilka dni przed rozpoczęciem treningu sztabowego.

Sposób przeprowadzenia treningu sztabowego zależy także od tego, jaka funkcję przewidziano w nim dla etatowego dowódcy ćwiczącego szczebla dowodzenia. Może on bowiem występować w roli kierownika treningu sztabowego i jednocześnie w roli ćwiczącego dowódcy lub tylko w roli kierownika. W tym drugim przypadku do roli ćwiczącego dowódcy wyznacza się jednego z zastępców etatowego dowódcy ćwiczącego szczebla /najczęściej szefa sztabu lub zastępcę dowódcy do spraw liniowych/.

Jeżeli etatowy dowódca występuje w roli kierownika treningu i jednocześnie w roli ćwiczącego dowódcy wówczas wraz z założeniem taktycznym ćwiczącym należy wręczyć dokument zawierający zamiar dowódcy w danej sytuacji oraz wytyczne do przygotowania danych do decyzji. Równocześnie ćwiczącym szefom rodzajów wojsk i służb wręcza się niezbędne zarządzenia /wytyczne/ odpowiednich szefów rodzajów wojsk i służb szczebla nadrzędnego. Na niższych szczeblach dowodzenia /w oddziale, rzadziej w związku taktycznym/ kierownik treningu /jako dowódca/ może ogłosić swój zamiar i wydać wytyczne ustnie na początku treningu. Należy jednak pamiętać o tym, że aby rozwijać samodzielność i inicjatywę szkolonych oficerów, a

+

także aby w pełni rozwijać ich umiejętności organizatorskie i wyrabiać praktyczne nawyki, kierownik treningu powinien powstrzymać się od szczegółowych wskazówek i wytycznych ograniczając się głównie do zatwierdzenia przedstawianych propozycji.

Po otrzymaniu założenia taktycznego, zamiaru i wytycznych dowódcy, ćwiczący zapoznają się z ich treścią, dokonyują niezbędnych ocen i kalkulacji oraz opracowują dane do decyzji. Po wykonaniu tych czynności przez ćwiczących, kierownik ćwiczenia /jako dowódca/ wysłuchuje meldunków propozycji oficerów sztabu i szefów rodzajów wojsk i służb. Wysłuchiwanie to może odbywać się indywidualnie, w miejscu pracy każdego z wysłuchiwanym oficerów lub też przez wezwanie ich w określonej kolejności do kierownika ćwiczenia. W niektórych przypadkach, jeśli na to pozwala czas, zbiera się wszystkich oficerów sztabu szefów rodzajów wojsk i służb i kolejno, niejako "publicznie" wysłuchuje się ich meldunków. Podczas wysłuchiwania meldunków propozycji, kierownik treningu, uzupełniającymi pytaniami i krótkimi uwagami pokazuje błędy popełnione przez referujących i niejako naprowadza ich na właściwy tok rozumowania.

Wnioski z oceny sytuacji oraz dane niezbędne do podjęcia decyzji mogą obejmować szerszy zakres zagadnień i mogą być bardziej szczegółowe niż miałyby to miejsce w rzeczywistych działaniach bojowych. Zjawisko to występuje szczególnie w treningach o charakterze statycznym, w których czas operacyjny jest zatrzymany. Sprzyja to podnoszeniu umiejętności teoretycznych i praktycznych oficerów sztabu. Nie należy jednak sztucznie przedłużać wysłuchiwania meldunków i propozycji, aby nie stworzyć w ten sposób u ćwiczących niewłaściwego obrazu pracy sztabu.

Natomiast w treningach sztabowych o charakterze dynamicznym, w których czas operacyjny "płynie" i pokrywa się z czasem astronomicznym, wysłuchiwanie meldunków propozycji odbywa się najczęściej indywidualnie, zgodnie z kalkulacją czasu przyjętą przez ćwiczących. Cała działalność kierownika treningu w roli dowódcy, a także praca ćwiczących w czasie takiego treningu powinna odbywać się w takiej kolejności i sytuacjach jak w realnych warunkach pola walki.

Po wysłuchaniu meldunków propozycji kierownik treningu jako dowódca ogłasza decyzję i wydaje wytyczne do planowania szczegółowego działań bojowych, współdziałania i zabezpieczenia działań. Kierownik ćwiczenia może do tego wykorzystać ćwiczącego szefa sztabu, któremu nakazuje przedstawić propozycje decyzji, a które następnie przyjmuje i zatwierdza jako własne.

Następnie ćwiczący przystępują do planowania szczegółowego użycia sił i środków, opracowują stosowne dokumenty bojowe /rozkazy, plany, wytyczne,

itp./. W miarę gotowości poszczególnych dokumentów ćwiczący wykonawcy przedstawiają je kierownikowi treningu w celu ich sprawdzenia i oceny.

W treningu sztabowym o charakterze dynamicznym należy pamiętać o ciągłym napływie do ćwiczących informacji o sytuacji. Chodzi również o to, aby informacje te napływały do ćwiczących różnorodnymi kanałami informacyjnymi, w różnym czasie i do różnych osób funkcyjnych ćwiczącego sztabu.

Nieco inny będzie przebieg treningu sztabowego, szczególnie początkowego okresu jego części taktycznej w sytuacji, gdy etatowy dowódca szczebla ćwiczącego występuje tylko w roli kierownika treningu, a jako dowódca ćwiczy jeden z jego zastępców. Wówczas ćwiczący po szczegółowym przestudiowaniu założenia taktycznego i zapoznaniu się z sytuacją taktyczną, otrzymują zadanie bojowe w postaci rozkazu, /zarządzenia/ bojowego do działań w zaistniałej sytuacji. Po otrzymaniu zadania bojowego przez ćwiczących dalszy przebieg treningu sztabowego może być następujący:

- przygotowanie danych do decyzji dowódcy;
- wysłuchanie propozycji do decyzji dowódcy;
- ogłoszenie decyzji /zameldowanie decyzji kierownikowi treningu/;
- wydanie wytycznych do planowania działań bojowych, organizacji współdziałania i zabezpieczenia działań bojowych;
- opracowanie niezbędnych dokumentów bojowych;
- sprawdzenie dokumentów przez kierownika ćwiczenia;
- omówienie treningu sztabowego.

Końcowa częścią każdego treningu sztabowego jest jego omówienie, które przeprowadza osobiście kierownik ćwiczenia. Aby omówienie spełniło swoją rolę musi być konkretne, obiektywne i bezkompromisowo ujawniać niedociągnięcia. Wygłaszanie ogólnikowego i zbyt teoretycznego omówienia treningu sztabowego, zwłaszcza na niższych szczeblach dowodzenia, jest w zasadzie zaprzepaszczeniem efektów szkoleniowych treningu sztabowego. Dlatego też, wskazane jest przygotowanie omówienia zawczasu i uzupełnianie go w toku prowadzenia treningu.

Do czasu rozpoczęcia treningu można przygotować niezbędne schematy oraz tezy omówienia zawierające zagadnienia teoretyczne. W toku prowadzenia treningu jego kierownik, na podstawie własnych obserwacji i spostrzeżeń, zbiera dane o pracy ćwiczących, a także o formie i treści opracowanych przez nich dokumentów.

Podczas omówienia podaje się zazwyczaj: temat i cele szkoleniowe, zamiar taktyczny stron i sytuację taktyczno-operacyjną ćwiczącego szczebla oraz przebieg treningu i ocenę pracy ćwiczących. Szczególnie ważną rolę w omówieniu treningu sztabowego odgrywa wnikliwa i wszechstronna ocena

+

pracy ćwiczących. Stwierdzone osiągnięcia i niedociągnięcia powinny być adresowane do konkretnych komórek, szefów i oficerów. Dlatego też, należy eliminować z omówień dość często jeszcze stosowane ogólne sformułowania w rodzaju: "niektóre komórki", "niektórzy oficerowie", "część szefów", "część oficerów", itp. Używanie takich określeń nie sprzyja usunięciu braków i niedociągnięć. Jest nawet szkodliwe, ponieważ nie daje należytej satysfakcji tym, którzy wzorowo wykonywali swoje zadania.

Bardzo istotną rolę odgrywa także forma omówienia i warunki jej przeprowadzenia. Aby zwiększyć zainteresowanie ćwiczących zaabsorbować ich uwagę, należy prezentować - na zasadzie przeciwstawień - decyzje najlepsze i najgorsze, dokumenty bojowe opracowane wzorowo i niezgodnie z wymogami służby sztabów. W toku omówienia wskazane jest wykorzystywanie map z dokumentacji treningu sztabowego, w tym przede wszystkim planu przeprowadzenia treningu. Wskazane jest także wykorzystywanie innych materiałów poglądowych /schematy, przeźrocza, nagrane rozmowy niewłaściwie prowadzone przez techniczne środki łączności, itp./.

W końcowej części omówienia kierownik treningu sztabowego określa stopień osiągnięcia celów szkoleniowych, podaje ocenę każdemu z ćwiczących oraz ogólną ocenę z wyszkolenia i zgrania sztabu, a także stawia zadania dla sztabu na najbliższy okres i podaje przedsięwzięcia w zakresie usuwania ujawnionych braków i niedociągnięć.

Zakończenie

Treningi sztabowe, chociaż są najprostszą formą organizacyjną praktycznego szkolenia operacyjno-taktycznego, stawiają przed ich organizatorami bardzo wysokie wymagania. Ze względu na ich epizodyczny charakter, czas trwania, a także niewielkie potrzeby materiałowo-technicznego zabezpieczenia, treningi sztabowe zapewniają osiągnięcia pełnych efektów szkoleniowych tylko wówczas, gdy są one zorganizowane i przeprowadzone na wysokim poziomie metodycznym.

Stąd też, poznawanie i dalsze doskonalenie metodyki opracowywania i prowadzenia treningów sztabowych stanowi jeden z podstawowych obowiązków wszystkich oficerów, w tym szczególnie przyszłych dowódców i oficerów sztabów.

Bibliografia

1. Gen.bryg.S.Kończ. Kierunki doskonalenia planowania, organizacji i prowadzenia szkolenia w SZPRL. Myśl Wojskowa, Warszawa 1987 r.
2. Instrukcja o organizowaniu i prowadzeniu ćwiczeń taktycznych. Wyd. MON, Warszawa 1976 r. Sygn. Szkol.520/76.
3. Metodyka ćwiczeń taktycznych /opracowanie, organizowanie i prowadzenie/. Podręcznik. Wyd.ASG WP, Warszawa 1981 r.
4. Płk doc.dr W.Izydorek. Metodyka opracowania prac dyplomowych w ASG WP. Wyd. ASG WP, Warszawa 1986 r.
5. Projekt. Instrukcja o organizowaniu i prowadzeniu ćwiczeń taktycznych. Wyd. MON, Warszawa 1982 r.
6. Szramczenko A. Ćwiczenia taktyczne. Poradnik oficera. Wyd. MON, Warszawa 1978 r.
7. Tymczasowy poradnik metodyczny kierownika pułkowego ćwiczenia taktycznego. Wyd.MON, Warszawa 1978 r.
8. Zagadnienia metodyki nauczania w ASG WP. Podręcznik. Wyd. ASG WP, Warszawa 1984 r.

Ramowy układ części opisowej planu przeprowadzenia treningu sztabowego
jako oddzielnego /pojedynczego/ przedsięwzięcia szkoleniowego

=====

"ZATWIERDZAM"
DOWÓDCA ...DYWIZJI ZMECHANIZOWANEJ

KLAUZULA TAJNOŚCI

Egz.nr ...

.....
/stopień, imię i nazwisko/

Dnia

PLAN
PRZEPROWADZENIA TRENINGU SZTABOWEGO Z DOWÓDZTWE
/SZTABEM ...PUŁKU ZMECHANIZOWANEGO/

Mapy:

1 : 100 000

1 : 50 000

- I. TEMAT I CELE SZKOLENIOWE
 - A. TEMAT TRENINGU SZTABOWEGO
 - B. CELE SZKOLENIOWE
- II. RODZAJ TRENINGU SZTABOWEGO
- III. CZAS TRWANIA TRENINGU SZTABOWEGO
- IV. SKŁAD ĆWICZĄCYCH
- V. ROZMACH TRENINGU SZTABOWEGO
 - A. "WSCHODNI"
 - B. "ZACHODNI"
 - C. INNE DANE
 - 1. Warunki przeprowadzenia i przebieg treningu sztabowego.
 - 2. Stosunki sił.
 - 3. Zamiar taktyczny stron.
 - " ZACHODNI"
 - " WSCHODNI"

- VI. ETAPY TRENINGU SZTABOWEGO
- VII. ORGANIZACJA POZOROWANIA /"PODGRYWKI"/
- VIII. LIMITY
- IX. ORGANIZACJA ŁĄCZNOŚCI.

SZEF SZTABU ... pz

DOWÓDCA ... pz

.....
/stopień, imię i nazwisko/

.....
/stopień, imię i nazwisko/

Załącznik 2

Ramowy układ legendy do zamiaru taktycznego stron wspólnej dla grupy kolejno po sobie następujących treningów sztabowych

=====

KLAUZULA TAJNOŚCI

Egz.nr ...

LEGENDA

DO ZAMIARU TAKTYCZNEGO STRON TRENINGÓW SZTABOWYCH

p/k "SOSNA" PROWADZONYCH Z w 198 ... r.^{1/}

- I. OGÓLNY TEMAT
- II. OGÓLNE CELE
 - a) szkoleniowe
 - b) badawcze /jeśli występują/
- III. OGÓLNA SYTUACJA POLITYCZNO-MILITARNA

A. TRENING SZTABOWY "SOSNA-1"

- I. TEMAT
- II. CELE
 - a) szkoleniowe
 - b) badawcze
- III. ZAGADNIENIA SZKOLENIOWE
- IV. CZAS PROWADZENIA
 - a) operacyjny
 - b) astronomiczny
- V. UCZESTNICY
- VI. MIEJSCE /REJON/ PROWADZENIA
- VII. SKŁAD STRON
 - a) "Zachodni"
 - b) "Wschodni"

1/ Gen.bryg. S.Kończ. Kierunki doskonalenia planowania, organizacji i prowadzenia szkolenia w SZPRL. Myśl Wojskowa, Wyd.MON, Warszawa 1987 r.

VIII. POŁOŻENIE WYJŚCIOWE, ZAMIARU STRON ORAZ OGÓLNY PRZEBIEG
DZIAŁAŃ BOJOWYCH

a) "Zachodni"

b) "Wschodni"

IX. SPOSÓB PRZEPROWADZENIA

X. ORGANIZACJA KIEROWANIA TRENINGIEM SZTABOWYM

XI. MIEJSCE, CZAS I SPOSÓB OMÓWIENIA TRENINGU SZTABOWEGO

B. TRENING SZTABOWY "SOSNA-2"

/układ jak "SOSNA-1", itd.kolejne treningi sztabowe/

.....
/kierownik treningu/

Załącznik 3

Ramowy układ planu przeprowadzenia treningu sztabowego
/jednego z grupy treningów kolejno po sobie następujących/
=====

KLAUZULA TAJNOSCI

Egz. nr

PLAN
PRZEPROWADZENIA TRENINGU "SOSNA-1"
Z^{1/}

- I. TEMAT
- II. CELE
 - a/ szkoleniowe
 - b/ badawcze /jeśli występują/
- III. ZAGADNIENIA SZKOLENIOWE
- IV. UCZESTNICY
- V. CZAS PROWADZENIA
 - a/ operacyjny
 - b/ astronomiczny
- VI. OGÓLNA SYTUACJA POLITYCZNO-MILITARNA
- VII. POŁOŻENIE, ZAMIAR I PRZEBIEG DZIAŁAŃ BOJOWYCH
 - a/ "Zachodni"
 - b/ "Wschodni"
- VIII. PRZEBIEG TRENINGU SZTABOWEGO

Czas		Czynności		Uwagi
oper.	astr.	kierownictwo treningu	ćwiczący	

.....
/kierownik treningu/

1/ Gen.bryg.S.Kończ. Kierunki doskonalenia planowania, organizacji i prowadzenia szkolenia w SZPRL. Myśl Wojskowa, Wyd. MON, Warszawa 1987r.

Wydrukowano w 60 egz.
Egz. nr 1-60 Bibl.Nauk. DZS
Wyk. ppłk Łysiak

Druk. H.W.
Druk. ASG WP nr pf 245/pf 1227/WW
Kor. B.S.

ZATWIERDZAM
DOWÓDCA 1DZ

(stopień, imię i nazwisko)

ZAMIAR TAKTYCZNY STRON DO TRENINGÓW SZTABOWYCH P/K „SOSNA” PROWADZONYCH Z DOWÓDZTWEM I SZTABEM 2pz w 1989r.

POUFNE
Egz. nr ...

Załącznik 5
Wklejka 2 do poz. p/1227/ww

KLAUZULA TAJNOŚCI
Egz. pojedynczy

Temat: Przygotowanie i prowadzenie natarcia, przejście do obrony w celu odparcia uderzenia przeważających sił przeciwnika.

DZmot
od rana 27.7

SOSNA-5/16.10
16.00 27.7-5.00 28.7
Planowanie i organizacja obrony pułku

16DZ
od wieczora 27.7

1KA/B/
SZEFE SZTABU 2pz

1DZ
od wieczora 27.7

SOSNA-4/5.09
12.00-16.00 27.7
Zabezpieczenie wprowadzenia do walki drugiego rzutu dywizji

SOSNA-3/14.05
9.00-12.00 27.7
Odparcie kontrataku odwodów nieprzyjaciela

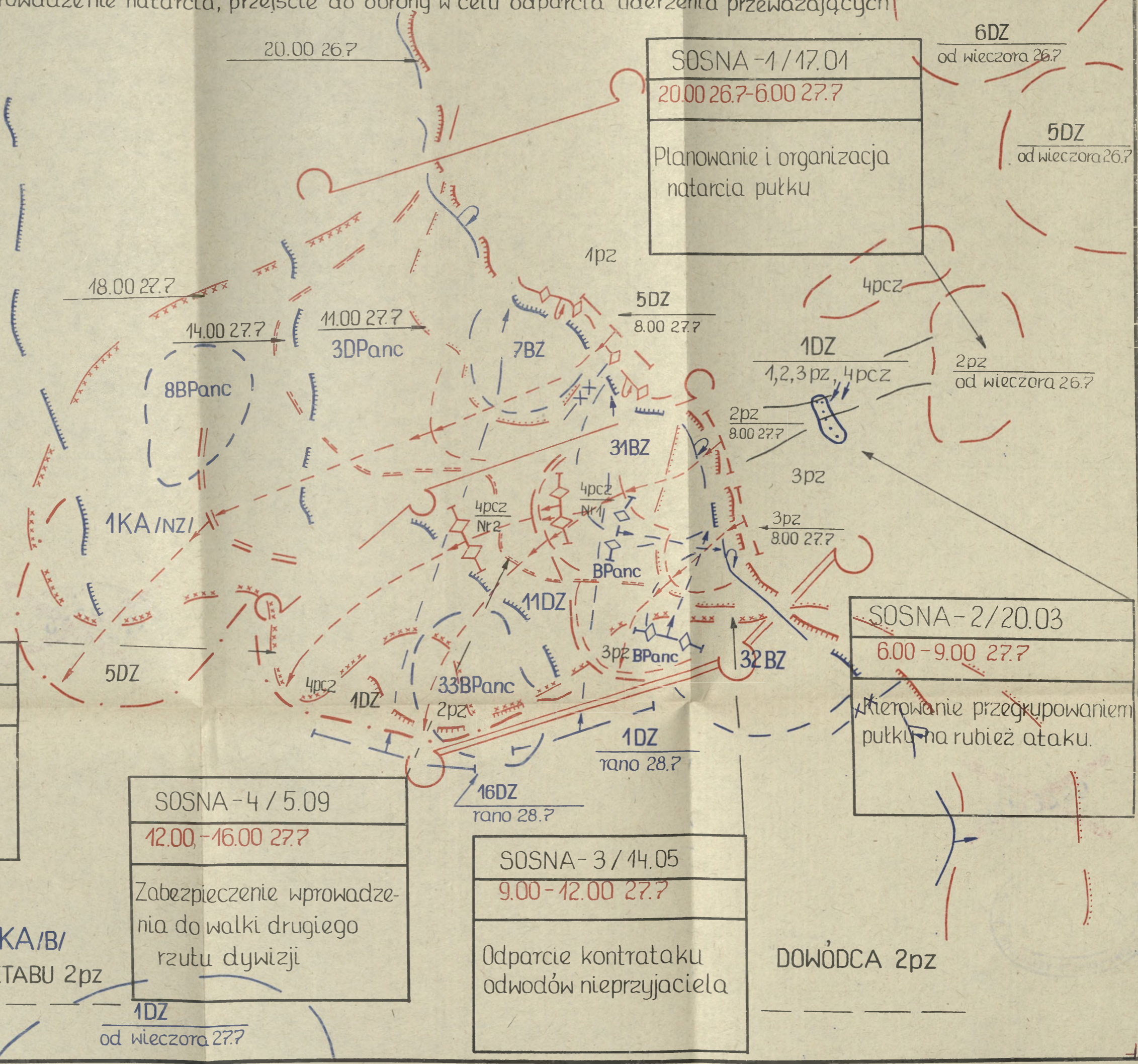
SOSNA-2/20.03
6.00-9.00 27.7
Kierowanie przegrupowaniem pułku na rubież ataku.

SOSNA-1/17.01
20.00 26.7-6.00 27.7
Planowanie i organizacja natarcia pułku

6DZ
od wieczora 26.7

5DZ
od wieczora 26.7

2pz
od wieczora 26.7

DOWÓDCA 2pz

BIBLIOTEKA GŁÓWNA - ARCHIWUM
Nr ewid. 55396
Akademii Obrony Narodowej

~~BIBLIOTEKA NAUKI
Nr ewid. 55396
Akademii Obrony Narodowej~~

~~BIBLIOTEKA NAUKI
Nr ewid. 55396
Akademii Obrony Narodowej~~

BIBLIOTEKA GŁÓWNA - ARCHIWUM
Nr ewid. 55396
Akademii Obrony Narodowej